

Pohjoisen Keski-Suomen ilmastosuunnitelma -hanke

Kahdeksan kunnan yhteishankkeessa muodostetaan ilmastosuunnitelma Kannonkosken, Karstulan, Kinnulan, Kivijärven, Kyyjärven ja Pihtiputaan kunnille sekä Saarijärven ja Viitasaaren kaupungeille. Hankkeen hakijana ja hallinnoijana on Viitasaaren kaupunki. Hankeaika on 1.9.2023–31.5.2025. Hankkeen budjetti on 360 000 euroa, joista 253 500 euroa suunnataan henkilöstökuluihin sivukuluineen ja noin 106 500 euroa muihin kuluihin. Hankkeelle haetaan 100 prosentin rahoitus ympäristöministeriön Kuntien ilmastosuunnitelmat -avustushausta.

HANKKEEN TOIMINTA, TULOKSET, TAVOITE JA PÄÄMÄÄRÄ PÄHKINÄNKUORESSA	
Toiminta	Ilmastosuunnitelman koostaminen kunnissa sidosryhmien kanssa
Tulokset	Valmis ilmastosuunnitelma, jossa kuntakohtaisesti kunnan tavoite, toimenpiteet, kehitys ja seuranta mittareineen
Tavoite	Ilmastotyön toteuttaminen ja seuranta kunnissa
Päämäärä	Ilmastomuutoksen hillintä päästövähennysten avulla

Uudessa ilmastolaissa (423/2022) säädetään kuntien veloitteesta laatia tai päivittää ilmastosuunnitelma kerran valtuustokaudessa viimeistään vuonna 2025 alkavana valtuustokautena. Niillä kunnilla, joilla joko ei ennestään ole tai on vanhentunut ilmastosuunnitelma*, on kuitenkin mahdollisuus hakea avustusta ilmastosuunnitelman tekoon jo kuluvalla valtuustokaudella. Sydänsuomessa Kuntatiimi, jossa edustettuina ovat Kannonkoski, Karstula, Kinnula, Kivijärvi, Kyyjärvi, Pihtipudas ja Viitasaari, sekä Saarijärven kaupunki ovat linjanneet, että haluavat tarttua tilaisuuteen edistää seutukunnan kuntien ilmastotyötä ilmastosuunnitelman avulla jo kuluvalla valtuustokaudella. Valmis ilmastosuunnitelma tulee hyväksyä kunkin kunnan valtuustossa viimeistään huhtikuun 2025 alussa, jotta valtuustokauden 2025–2029 aikana voidaan jatkaa kuntien yhteistyötä ilmastosuunnitelmien päivittämisessä.

Yhteishanke tuo kunnille monia synergiaetuja ilmastosuunnitelman valmistelussa: Sen sijaan, että kehitettäisiin kahdeksassa hankkeessa kahdeksan eri tapaa valmistella ilmastosuunnitelma, voidaan yhteishankkeessa kehittää yksi valmistelutapa, jota sovelletaan kuhunkin kuntaan niiden yksilölliset ominaispiirteet huomioiden. Yhteishankkeen avulla pystytään ilmastosuunnitelman valmistelussa sekä työskentelemään tiiviisti kuntien ja niiden sidosryhmien kanssa että käyttämään riittävästi asiantuntijapalveluita. Työskentely kuntien ja sidosryhmien kanssa sitouttaa kuntia ilmastosuunnitelman toteuttamiseen tehden niistä vaikuttavampia. Ostopalveluiden käyttö taas tuo suunnitelman asiantuntemusta, joka lisää suunnitelman vakuuttavuutta ja seurattavuutta. Yhteishankkeen avulla osallistuvien kuntien yhteistyö syvenee myös ilmastotyössä. Lisäksi kunnat pääsevät sekä oppimaan toisiltaan että sparraamaan toisiaan ilmastotoimissa.

*Hankkeeseen osallistuvista kunnista vain Viitasaaren kaupungilla on aiemmin ollut ilmasto-ohjelma, jonka tavoitevuosi on kuitenkin ollut jo vuosi 2020. Suomen ympäristökeskus on arvioinut, että kyseisen ilmasto-ohjelman tavoitteiden toteutumisen arviointi on haastavaa, koska ohjelmassa käytetyt päästölaskentamallit eivät ole vertailtavissa nykyisin käytössä oleviin malleihin.

Hankkeeseen palkataan koko hankeajalle projektipäällikkö, joka muun muassa vastaa hankkeen kokonaisuudesta ja aikataulutuksesta, hankkeen valmistelusta, ilmastokoordinaattoreiden rekrytoinnista, hankehallinnosta, asiantuntijapalveluiden hankinnasta ja yhteistyöstä, hankkeen yhteydestä kunkin kunnan kuntajohtoon ja hankkeen rahoittajaan sekä ilmastosuunnitelman kokonaisuudesta ja julkaisusta. Hankkeeseen palkataan myös kaksi ilmastokoordinaattoria, jotka työskentelevät noin 15 kuukautta hankkeessa. Ilmastokoordinaattoreille jaetaan omat vastuukunnat sidosryhmien osallistamiseen ja he jalkautuvat kuntiin työstämään ilmastosuunnitelmaa yhdessä sidosryhmien kanssa. Sidosryhmiä ovat muun muassa kuntapäätäjät mukaan lukien erilaiset neuvostot ja toimikunnat, kuntaorganisaation toimialat, kuntalaiset, hyvinvointialueen toimijat, yrittäjät, koulut, seurakunnat sekä yhdistykset ja järjestöt. Muita työtehtäviä voidaan jakaa kunkin kolmen palkattavan henkilön osaamisen mukaan, esimerkiksi painottuen ilmastosuunnitelman sisältöjen hallintaan, viestintään tai tekstien kirjoittamiseen.

Ostopalveluna hankkeessa hankitaan esimerkiksi päästölaskentaan liittyviä tehtäviä, kuten kuntien lähtötilanne ja toimenpiteiden päästövaikutukset sekä niiden suhde asetettavaan ilmastotavoitteeseen, ja mahdollisesti tavoitteiden seurantaan liittyviä tehtäviä. Ostopalveluiden tarve määrittyy hankehenkilökunnan osaamisen mukaan.

Hankkeessa muodostetaan seutukunnan yhteinen ilmastosuunnitelma, joka ilmastolain vaatimuksen mukaan sisältää kunkin kunnan tiedot kunnan tavoitteesta kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä, toimenpiteistä päästöjen vähentämiseksi, päästöjen kehityksestä ja suunnitelman seurannasta. Kuntien asettamien ilmastotavoitteiden tulee ottaa huomioon kansalliset ilmastotavoitteet. Päästövähennystavoite asetetaan prosenttitavoitteena kahden vertailuvuoden välille. Toimenpiteet päästöjen vähentämiseksi valitaan tunnistuen kunkin kunnan keskeiset päästövähennyskeinot. Kuntien päästökehitys esitetään vähintään tavoitteen vertailuvuodesta alkaen. Suunnitelmaan sisällytetään myös tieto siitä, miten päästövähennystavoitteen toteutumista seurataan. Hankkeen viestintää toteutetaan yhdessä kuntien kanssa. Ilmastosuunnitelma julkaistaan monikanavaisesti kuntien, kuntalaisten ja sidosryhmien käyttöön.

Ilmastosuunnitelman tavoitteena on, että kunnissa on mahdollisimman hyvät tiedot vaikuttavan ilmastotyön toteuttamiseen. Suunnitelman avulla kunnat tunnistavat merkittävimmät päästölähteensä ja vaikuttavimmat päästövähennystoimet. Suunnitelma auttaa kunnassa myös ilmastotoimien vastuuttamista. Suunnitelma on otettava huomioon kuntastrategiassa ja toimintakertomuksessa. Ilmastosuunnitelman luominen tähtää kasvihuonekaasupäästöjen vähenemiseen ja sitä kautta ilmastonmuutoksen hillintään.